

Predstavitev novosti in glavnih prednosti novega volilnega sistema - delovni osnutek

ZA DEMOKRATIČNO DRUŽBO, ZA POŠTEN VOLILNI SISTEM!

Državljanke in državljani Slovenije že dolgo vemo, da so nam politične stranke uzurpirale volilni sistem in ga priredile svojim političnim ali celo ozkim strankarskim interesom. Pri tem so povsem odrinile civilno družbo in državljane, ki danes praktično nimajo možnosti kandidirati svojih predstavnikov. Oblikovale so zapleten sistem poračunavanja volilnih rezultatov, ki povsem izniči voljo volivcev. V vsiljevanju svojih favoriziranih kandidatov gredo celo tako daleč, da volivcem ne dopustijo niti uporabe prednostnega glasu, s katerim bi volivci med njihovimi kandidati izbrali boljše.

Skratka, imamo slab in nepošten volilni sistem, posledice pa so čedalje hujše. Državni zbor je vse manj učinkovit in vse manj kompetenten, poslanci vse bolj skrbijo zgolj za lastne interese, v ozadju pa se razraščata vse bolj skorumpirana elita političnih strank, ki sili anemične poslance, da glasujejo v skladu z njenimi interesi, ne interesi slovenske družbe oz. državljanek in državljanov. Potrjuje se, da slab volilni sistem producira slabo politično elito, ki ne zna in noče pošteno in učinkovito upravljati države. Pred dvema desetletjema je bila Slovenija zgodba o uspehu. Danes jo izvoljena »politična elita« potiska v močvirje neuspešnosti, jemlje ji dostojanstvo in mednarodni ugled. Družbeno socialno tkivo se trga, vse več je rizičnih skupin (ženske, mladina, invalidi, upokojenci), v brezobzirnem prodiranju kapitala pa je najbolj prizadeto okolje. Prav na začetku teh negativnih procesov pa je neustrezen in nepošten volilni sistem.

ZATO HOČEMO SPREMENITI VOLILNI SISTEM!

Da bi zagotovili demokratično spremembo volilnega sistema, smo aktivni državljani in državljanke, zbrani v različnih iniciativah Civilne družbe, dne 25.3.2021 ustanovili NACIONALNI SVET ZA SPREMEMBO VOLILNEGA SISTEMA. Oblikovali smo nov volilni model, ki ga želimo preko tega poletja v javni, demokratični razpravi dograditi in oblikovati po volji civilne družbe, ne političnih strank. Pozivamo vas, da se v to javno razpravo vključite, da prispevate svoje ideje in znanje za nov, boljši volilni sistem. Vemo, da vas 85 % misli, da je sedanj sistem neustrezen. Toda to je mnenje »tihe večine«, ki ga politika ne sliši in noče slišati, ker, kot pravijo v Srbiji, »ne čuje dobro«. Če hočemo uspeli, moramo ta glas okrepiti, prenesti ga moramo v Državni zbor, in če ga poslanci tudi tam ne bodo želeli slišati, ga moramo kriče izpovedati pred njim. Takrat celo politika razume, da je čas za spremembe.

HOČEMO VOLILNI SISTEM, KJER BODO VOLIVCI NEPOSREDNO IZVOLILI VSAJ POLOVICO SVOJIH POSLANCEV, V DRUGEM DELU PA DALI SVOJ GLAS STRANKAM, KI JIM ŠE ZAUPAJO.

Zato smo se odločili, da predlagamo kombiniran volilni sistem, za katerega se odloča čedalje več razvitih družb. V njem bo imel vsak volivec dva glasova: s prvim bo odločal o »svojem poslancu«, poslancu svojega volilnega okraja (volitve po večinskem načelu), z drugim bo izbiral stranko, ki bi ji zaupal oblikovanje vlade (volitve po proporcionalnem načelu).

V novem »kombiniranem« volilnem sistemu, ki ga predstavljamo in dajemo v javno razpravo, predlagamo:

I. V DELU VOLITEV PO VEČINSKEM NAČELU:

1. Da bo polovica poslancev voljena po večinskem principu, tako, kot volimo predsednika države ali župane;
2. Tako bomo dosegli, da bo imel vsak od 44 volilnih okrajev svojega poslanca; s tem bomo odpravili anomalijo sedanjega sistema, da tretjina prebivalcev Slovenije že desetletja ne more izvoliti svojega predstavnika v DZ;
3. Volilno zakonodajo bomo oblikovali tako, da bodo kandidate za te poslance lahko enakopravno predlagale tudi skupine državljanov (Državljske liste) z realno možnostjo izvolitve, kar doslej ni bilo mogoče;
4. Kandidati za te poslance bodo morali že vsaj dve leti imeti svoje stalno prebivališče v tem okraju, kjer kandidirajo (domicilni princip);
5. Predlagatelji za vsakega kandidata predstavili osnovne podatke o kandidatovi izobrazbi, dosedanjem delu in premoženjskem stanju; potvarjanje teh podatkov bo pomenilo direktno diskvalifikacijo;
6. Kandidati bodo morali jasno in obvezujoče predstaviti program svojega dela, ki tako postane podlaga za njihovo izvolitev (in eventualen odpoklic, če ga ne uresničujejo);
7. Uveljavljamo zahtevo po spolni (najmanj 40 % predstavnikov vsakega spola) in socialni enakopravnosti tako pri predlaganju kandidatov kot pri njihovi medijski predstavitvi, kar doslej ni bilo mogoče;
8. Poslanci, izvoljeni kot kandidati Državljskih list, bodo v DZ oblikovali poslansko skupino »Neodvisni« (z enakimi pravicami in dolžnostmi, kot jih imajo ostale poslanske skupine, česar sedanja vladna večina ne omogoča) in ne bodo smeli prehajati v poslanske skupine političnih strank;
9. Oblikovali bomo sistem »odpoklica poslanca, ki deluje v nasprotju s programom, na podlagi katerega je bil izvoljen«; volivci, ki so tega poslanca volili (kar lahko dokažejo z dvojnikom volilne glasovnice), lahko sprožijo proces odpoklica;
10. Preprečili bomo sprehajanje poslancev v vlado in nazaj v DZ z določbo o trajnem prenehanju mandata poslancem, ki odidejo na voljene politične funkcije;
11. Zaostrili bomo tudi druge razloge za odvzem imunitete poslancev oz. za njihovo začasno ali trajno prenehanje mandata, s ciljem, da povečamo integriteto poslancev DZ;

II. V DELU VOLITEV PO NAČELU PROPORCIONALNOSTI PREDLAGAMO:

1. Z drugim glasom bo volivec izbiral stranko, ki bi ji zaupal oblikovanje vlade. Volitve potekajo na ravni VE, razmerje dobljenih glasov pa se ugotavlja na ravni države, kjer še naprej velja tim. »volilni prag«, ki znaša 4 % zbranih glasov;
2. V vsakem VO določene VE stranke kandidirajo z isto listo kandidatov, ki mora šteti vsaj toliko kandidatov, kot ima VE mandatov (primer: če ima VE glede na število prebivalcev 4 mandate, ima torej tudi 4 VO. V vsakem od teh okrajev določena stranka kandidira z enotno listo (najmanj) 4 kandidatov, pri tem pa ne prezrimo, da ima vsak od teh VO že »svojega« poslanca, izvoljenega po večinskem principu;
3. Pri oblikovanju kandidatnih list morajo predlagatelji (politične stranke) spoštovati načelo spolne enakopravnosti (najmanj 49 % kandidatov vsakega spola, izmenično zaporedje pri razvrstitvi kandidatov);
4. Predlagamo uveljavitev načela absolutnega prednostnega glasu (kot ga poznamo pri volitvah evropskih poslancev);
5. Tudi za te kandidate veljajo enaka pravila kot so opredeljena za kandidate, ki se volijo po večinskem načelu.

III. OBLIKOVANJE VOLILNIH ENOT (VE) IN VOLILNIH OKRAJEV (VO)

Državni zbori zadnjih sklicev so pokazali skrajno nesposobnost in nepripravljenost, da bi se dogovorili o številu in velikosti VE in VO, ki bi bili vsaj približno enako veliki. Zadnji formalni popravki velikosti VO so prava sramota za sedanji DZ, saj se tudi po teh spremembah VO med seboj razlikujejo tudi za 270%! Glasovi volivcev imajo torej v različnih okrajih povsem neprimerljivo težo (veljavo), poslanci pa lahko v enem okraju ne uspejo na volitvah, čeprav so prejeli več glasov, kot so jih izvoljeni poslanci v drugih okrajih.

Da bi presekali te neuspešne prepire o številu VE in VO ter njihovi velikosti, ki potekajo v DZ že desetletje (prepiri o ustanovitvi Pokrajin pa že tri desetletja!), predlagamo povsem nov pristop. Kot VE predlagamo sedanje STATISTIČNE REGIJE (StR), ki so se v obdobju pandemije uveljavile kot politično – teritorialne entitete. Računi nam pokažejo, da bi lahko tem StR dodelili različno število mandatov – po enega na vsakih 47.295 prebivalcev. Tako bi dobili 44 skoraj enakih VO in s tem podlago tako za volitev 44 poslancev po večinskem principu kot za volitev ostalih 44 poslancev po proporcionalnem načelu.

V Nacionalnem Svetu za SVS smo prepričani, da s predlogom novega volilnega sistema, ki ga tu predlagamo, odpiramo možnosti, da se Slovenija približa tistim razvitim demokratičnim družbam, ki so uspele prav z ustreznimi volilnimi sistemi dati volitvam pomembnost in svoj demokratični pečat, na volitvah izvoljenim poslancem in funkcionarjem pa legitimnost in spoštovanje.

V Sloveniji je danes povsem drugače; vse več državljanov ne zaupa volitvam, vse več jih abstiniira, vse več je prepričanih, da politične stranke volitve zlorabljujejo, da nam vsiljujejo kandidate, ki jih ne želimo voliti, obenem pa nam preprečujejo, da bi mi predlagali svoje kandidate. Tako postajajo volilni rezultati vse bolj sporni, njihova legitimnost naglo pada, prav tako pa pada tudi ugled in kompetentnost tistih, ki so na takih volitvah izvoljeni.

ZATO JE SKRAJNI ČAS, DA SPREMENIMO SEDANJI ZELO ŠKODLJIV VOLILNI SISTEM.